

УДК: 330.341.1

JEL Classification: O31, Q55, L26, M14

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНО ТА ЕКОЛОГІЧНО ВІДПОВІДАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО СЕКТОРУ

МИКОЛЕНКО Інна¹, ЯЛОВЕГА Денис²

¹ Полтавський державний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3800-6136>

² Полтавський державний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0000-1797-108X>

yalovega.denis@gmail.com

Статтю присвячено питанням впровадження інновацій у діяльність соціально та екологічно відповідальних малих і середніх підприємств в умовах трансформації глобальної економіки та посилення вимог до сталого розвитку. Актуальність тематики дослідження зумовлена зростаючою роллю МСП як потужних суб'єктів економічного розвитку, що забезпечують значну частку зайнятості, створення доданої вартості та формування конкурентного середовища, водночас здійснюючи істотний вплив на довкілля. Дослідження має на меті обґрунтувати теоретико-методичні засади та розробити практичні рекомендації щодо впровадження інновацій у діяльність соціально та екологічно відповідальних МСП.

В статті розглянуто сучасні підходи до трактування екологічно орієнтованих інновацій, зокрема у контексті концепції сталого розвитку та підходів міжнародних організацій, що передбачають інтеграцію екологічних, соціальних та економічних складових у систему управління підприємством. Узагальнено підходи до класифікації екологічно та соціально орієнтованих інновацій, які охоплюють продуктивні, процесні, маркетингові та організаційні зміни. Обґрунтовано, що впровадження інновацій у діяльність МСП сприяє підвищенню ресурсоефективності, зниженню негативного впливу на довкілля, оптимізації виробничих процесів та формуванню стійких конкурентних переваг. Систематизовано ключові характеристики екологічних інновацій та визначено їх вплив на економічні, соціальні та екологічні результати діяльності підприємств. Виявлено, що попри високий потенціал МСП до інноваційної діяльності, зумовлений їх гнучкістю та адаптивністю, існує низка системних бар'єрів, зокрема обмеженість фінансових ресурсів, недостатній рівень технологічного розвитку, слабка інтеграція в інноваційну інфраструктуру та дефіцит кваліфікованих кадрів. Дослідження особливостей функціонування МСП дозволило виявити асиметрію можливостей щодо впровадження інновацій порівняно з великими підприємствами. Обґрунтовано необхідність формування комплексних механізмів стимулювання інноваційної активності у секторі МСП, що включають фінансові, податкові, інституційні, організаційно-економічні, цифрові та кадрово-освітні інструменти. Ефективне поєднання зазначених механізмів сприятиме активізації інноваційної діяльності, підвищенню інвестиційної привабливості МСП та їх інтеграції у сучасні інноваційні екосистеми.

Ключові слова: МСП, екологічні інновації, екологічно орієнтовані інновації, соціальна відповідальність, сталий розвиток, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-20-46>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 10.03.2026

Прийнята до друку / Accepted 16.04.2026

Опубліковано / Published 30.04.2026

© Миколенко Інна, Яловега Денис

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах трансформації глобальної економіки, посилення екологічних викликів та соціальних дисбалансів особливої гостроти набуває проблема забезпечення збалансованого розвитку підприємницького сектору, насамперед малих і середніх підприємств (далі - МСП). Незважаючи на їх потужну роль в формуванні валового внутрішнього продукту, зайнятості населення та інноваційної динаміки економіки, діяльність МСП супроводжується суттєвим впливом на довкілля, що зумовлено високою ресурсоемністю виробництва, енергоспоживанням та утворенням відходів.

Проблематика ускладнюється тим, що більшість МСП функціонує в умовах обмеженого доступу до фінансових, технологічних та інформаційних ресурсів, що стримує їхню здатність до впровадження інновацій, зокрема екологічного та соціального спрямування. Водночас сучасні глобальні тренди, зокрема імплементація принципів сталого розвитку, ESG-трансформація бізнесу та цифровізація економіки, формують нові вимоги до функціонування підприємств, підвищуючи необхідність інтеграції інноваційних підходів у їх діяльність.

Таким чином, виникає науково-практична проблема обґрунтування ефективних механізмів впровадження інновацій у діяльність соціально та екологічно відповідальних МСП, які б забезпечували поєднання економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної відповідальності, чим і обумовлена актуальність досліджуваної тематики.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Велика увага уваги дослідників прикута до визначення ролі МСП у забезпеченні сталого розвитку та впровадженні екологічно й соціально орієнтованих інновацій. Так, Персівал С. [1] акцентував увагу на визначальній ролі МСП у глобальній економіці, підкреслив їх домінування за кількістю підприємств, внесок у зайнятість та створення доданої вартості. На думку автора, саме цей сектор має значний потенціал до інноваційної трансформації, зокрема в умовах переходу до «зеленої» економіки.

Значний внесок у дослідження екологічних інновацій здійснив Калініченко Д. Ю. [2], який розглянув їх як ключовий елемент відтворювального процесу, особливо в умовах воєнних викликів та повоєнного відновлення економіки. Розвиток цієї тематики представлено у праці Власенко Т. А., Ши Сяосі [3], де екологічні інновації розглядаються в контексті становлення концепції сталого розвитку. Вчені обґрунтували системний характер таких інновацій, що охоплюють не лише технологічні зміни, а й організаційні та управлінські трансформації. Міжнародні дослідження також підтверджують позитивний вплив екологічних інновацій на результати діяльності МСП. Зокрема, Одуру С. [4] на основі метааналізу довів, що впровадження екоінновацій сприяє підвищенню економічної ефективності, конкурентоспроможності та екологічної результативності підприємств. В дослідженні Сікандар Х. та співавторами [5], узагальнено ключові підходи до розуміння екоінновацій у МСП та визначає основні драйвери їх впровадження, серед яких регуляторний тиск, ринкові стимули та розвиток технологій. Дослідження Хан М. С. та Чен В. [6] дозволило нам глибше зрозуміти фактори впровадження екоінновацій у МСП. Серед ключових детермінант автори виділили: рівень управлінських компетенцій, доступ до фінансових ресурсів, інституційну підтримку та вплив зовнішнього середовища. Аналіз, здійснений Ян Я., Чен Ю., Мяо Цз. [11], продемонстрували еволюцію досліджень у сфері екоінновацій, тим самим підкреслив зростання міждисциплінарності та інтеграцію екологічних, економічних і соціальних аспектів у дослідженнях МСП.

Загалом, сучасні наукові підходи розглядають впровадження інновацій у діяльність соціально та екологічно відповідальних МСП як комплексний процес, що потребує поєднання технологічних, організаційних та інституційних змін. Водночас, попри значну кількість досліджень, залишається недостатньо розробленим питання формування ефективних механізмів стимулювання інноваційної активності екологічно та соціально відповідальних МСП в умовах трансформаційної економіки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо впровадження інновацій у діяльність соціально та екологічно відповідальних малих і середніх підприємств.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

- ✓ дослідити роль МСП в забезпеченні економічного розвитку, зайнятості населення та формуванні ВВП;
- ✓ узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності та уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження екологічно та соціально орієнтованих інновацій;
- ✓ систематизувати види екологічних інновацій за ключовими напрямками їх реалізації на підприємстві;
- ✓ визначити специфічні особливості інноваційної діяльності МСП;
- ✓ ідентифікувати ключові бар'єри впровадження інновацій у секторі МСП;
- ✓ обґрунтувати механізми стимулювання інноваційної активності МСП, включаючи фінансові, податкові, інституційні, цифрові та кадрові інструменти;

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах розвитку глобальної економіки малі та середні підприємства (далі - МСП) виступають ключовим структуроутворюючим елементом національних господарських систем, забезпечуючи їх стійкість, адаптивність та інноваційну динаміку. За оцінками дослідження [1] та OECD [7], МСП становлять понад 90 % від загальної кількості підприємств у світі, формуючи основу підприємницького середовища та відіграючи вирішальну роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку.

Вагомим є внесок МСП у формування зайнятості населення. Зокрема, за даними Міжнародної організації праці [8], мікро, малі та середні підприємства забезпечують близько 70%

глобальної зайнятості, що підкреслює їхню роль як основного генератора робочих місць. В країнах ОЕСД МСП забезпечують понад 50 % зайнятості та створюють близько 50-60 % доданої вартості в бізнес-секторі [7, 10]. У глобальному вимірі вони генерують до 70 % нових робочих місць, що особливо важливо для країн, що розвиваються, де саме цей сектор виступає основним джерелом працевлаштування [1].

Водночас МСП відіграють значну роль у формуванні валового внутрішнього продукту. У більшості розвинених країн їх внесок у ВВП перевищує 50 %, а в окремих економіках може досягати 60-70 % [8]. Це свідчить про їхню здатність забезпечувати економічне зростання, диверсифікацію виробництва та підвищення конкурентоспроможності національних економік. Проте в країнах із трансформаційною економікою, зокрема в Україні та інших країнах Східного партнерства, внесок МСП у створення доданої вартості залишається нижчим (близько 28 %), що вказує на наявність значного нереалізованого потенціалу розвитку цього сектору [10].

Поряд із економічними перевагами діяльність МСП супроводжується і суттєвим екологічним впливом. Сукупно підприємства цього сектору формують значну частину антропогенного навантаження на довкілля через використання ресурсів, енергоспоживання та утворення відходів, особливо у сферах виробництва, будівництва та логістики. Враховуючи масштаб поширення МСП, навіть відносно невеликі екологічні впливи окремих підприємств у сукупності трансформуються у значні екологічні наслідки на макрорівні.

Такі думки підтверджуються і дослідженнями [11], де доведено, що МСП становлять основу економічних систем більшості країн, забезпечуючи значну частку зайнятості та валового внутрішнього продукту, водночас здійснюючи істотний вплив на довкілля. Саме тому інтеграція інновацій екологічного спрямування у їхню діяльність є необхідною передумовою забезпечення балансу між економічним зростанням, соціальною відповідальністю та екологічною безпекою.

Спираючись на вищевикладене, ми прийшли до висновку, що зараз особливої актуальності набуває впровадження інновацій у діяльність соціально та екологічно відповідальних МСП. Інноваційна активність у поєднанні з принципами сталого розвитку дозволить не лише зменшити негативний вплив на довкілля, а й підвищити ефективність використання ресурсів, оптимізувати виробничі процеси та сформувати нові конкурентні переваги.

Екологічно та соціально орієнтовані інновації виступають не лише інструментом зниження негативного впливу виробництва на довкілля, а й ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності, забезпечення ресурсоефективності та довгострокової економічної стійкості підприємств.

Згідно з підходом Організації економічного співробітництва та розвитку (далі - ОЕСР) [12], екологічні інновації розглядаються як комплексний феномен, що виходить за межі суто технологічних удосконалень і охоплює широкий спектр змін у виробничих, організаційних та управлінських процесах. Екологічні інновації трактуються як будь-які нові або суттєво вдосконалені продукти, процеси, методи маркетингу чи організаційні практики, які призводять до зменшення негативного впливу економічної діяльності на довкілля, підвищення ефективності використання природних ресурсів, а також сприяють більш раціональному управлінню матеріальними та енергетичними потоками на всіх етапах життєвого циклу продукції.

Визначення ОЕСР акцентує увагу на системному характері екологічних інновацій, підкреслюючи, що їх ефективність не обмежується впровадженням окремих «зелених» технологій, а визначається глибиною трансформації внутрішніх бізнес-процесів підприємства. Йдеться, зокрема, про модернізацію виробничих систем на засадах ресурсоефективності, впровадження замкнених циклів виробництва, оптимізацію логістичних ланцюгів з метою зменшення вуглецевого сліду, а також використання цифрових технологій для моніторингу та управління екологічними показниками діяльності підприємства.

Складовою екологічних інновацій в розумінні ОЕСР є організаційні інновації, які передбачають зміну управлінських структур, підходів до прийняття рішень та системи корпоративного екологічного менеджменту. Це включає впровадження екологічно орієнтованих систем управління (наприклад, EMS відповідно до стандарту ISO 14001), інтеграцію принципів сталого розвитку в стратегічне планування підприємства, а також формування нових моделей взаємодії із зацікавленими сторонами, включаючи постачальників, споживачів, регуляторні органи та місцеві громади.

Окрім того, екологічні інновації охоплюють управлінські зміни, що передбачають переорієнтацію корпоративної політики на довгострокові екологічні та економічні результати. У цьому аспекті важливого значення набуває впровадження систем екологічного обліку, оцінювання

екологічних ризиків, ESG-орієнтованого управління та механізмів стимулювання персоналу до екологічно відповідальної поведінки [2, 3]. Таким чином, екологічні інновації формують нову парадигму управління підприємством, у якій екологічна складова інтегрується в усі рівні прийняття рішень.

Концепція ОЕСР дозволяє нам далі розглядати екологічні інновації як багатовимірну категорію, що поєднує технологічні, організаційні та управлінські трансформації, спрямовані на забезпечення екологічної стійкості та підвищення ресурсної ефективності промислового виробництва.

Ми дійшли до висновку, що екологічні соціально-орієнтовані інновації охоплюють зміни у продуктах, процесах, маркетингу та організаційній структурі підприємства, що сприяють одночасному підвищенню ефективності та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. В таблиці 1 ми систематизували екологічні соціально-орієнтовані інновації за ключовими напрямками їх реалізації на підприємстві.

Таблиця 1

Класифікація екологічних соціально-орієнтованих інновацій

Сутність інновацій	Основні характеристики	Приклади впровадження	Очікуваний ефект
Продуктові інновації			
Розробка та впровадження нових або вдосконалених товарів і послуг з мінімізованим екологічним впливом	Використання екологічно безпечних матеріалів, зниження енергоємності продукції, підвищення рівня її утилізації	Біорозкладна упаковка, енергоефективна техніка, екологічно чиста продукція	Зменшення навантаження на довкілля, підвищення споживчої цінності, формування «зеленого» іміджу
Процесні інновації			
Удосконалення виробничих процесів із метою підвищення ресурсоефективності та зниження екологічних ризиків	Енерго-ресурсозбереження, та зменшення викидів і відходів, впровадження чистих технологій	Використання відновлюваних джерел енергії, замкнені цикли виробництва, технології переробки відходів	Зниження витрат, підвищення ефективності виробництва, мінімізація екологічних збитків
Маркетингові інновації			
Впровадження нових підходів до просування продукції з акцентом на екологічну та соціальну відповідальність	Еко-маркування, просування принципів сталого споживання, комунікація ESG-цінностей	Використання «зеленого» брендингу, екологічна сертифікація, інформаційні кампанії	Підвищення лояльності споживачів, розширення ринків збуту, зміцнення репутації
Організаційні інновації			
Зміни в управлінні та організаційній структурі підприємства з урахуванням принципів сталого розвитку	Інтеграція ESG-стратегій, екологічний менеджмент, корпоративна соціальна відповідальність	Впровадження систем екологічного менеджменту (ISO 14001), створення «зелених» підрозділів, навчання персоналу	Підвищення ефективності управління, зниження ризиків, забезпечення довгострокової стійкості

Джерело: систематизовано авторами

Якщо досліджувати впровадження екологічно та соціально орієнтованих інновацій в діяльність сучасних МСП, то варто зазначити, що основною їх відмінною рисою є організаційна гнучкість, висока адаптивність до змін зовнішнього середовища та здатність оперативно трансформувати бізнес-моделі відповідно до нових ринкових умов. На відміну від великих корпорацій, МСП характеризуються спрощеною управлінською структурою, коротшими ланцюгами прийняття рішень та більш тісною взаємодією між власниками й персоналом, що сприяє швидкому впровадженню нововведень. У контексті сучасних викликів, пов'язаних із цифровізацією, екологізацією виробництва та посиленням конкуренції, саме ці риси формують об'єктивні передумови для активізації інноваційної соціально та екологічно орієнтованої діяльності МСП.

Конкурентною перевагою МСП є їхня здатність до експериментування та впровадження нішевих інновацій, зокрема у сфері екологічно орієнтованих технологій, циркулярної економіки та соціально відповідального бізнесу. Завдяки меншій інерційності вони можуть швидше інтегрувати нові підходи до управління ресурсами, енергоефективності та екологічної безпеки, адаптуючи інноваційні рішення до специфічних потреб локальних ринків. Крім того, МСП часто виступають провідниками інкрементальних інновацій, що поступово трансформують галузеві практики та забезпечують їхню стійкість у довгостроковій перспективі.

Водночас потенціал інноваційного розвитку МСП значною мірою обмежується низкою системних бар'єрів. Одним із найпотужніших вважаємо дефіцит фінансових ресурсів, який ускладнює реалізацію інноваційних проєктів, що потребують значних початкових інвестицій і характеризуються підвищеним рівнем ризику. Обмежений доступ до кредитних ресурсів, венчурного фінансування та державних програм підтримки стримує масштабування інноваційних ініціатив і знижує інвестиційну активність підприємств. Суттєвим стримуючим чинником також є недостатній рівень технологічної оснащеності та цифрової зрілості МСП. Багато підприємств використовують застарілі виробничі технології, що знижує їхню продуктивність та обмежує можливості інтеграції сучасних інноваційних рішень, зокрема у сфері автоматизації, цифрового моніторингу та управління екологічними параметрами діяльності. Додатково слід відзначити обмежений доступ до інноваційної інфраструктури: науково-дослідних установ, технологічних парків, бізнес-інкубаторів та центрів трансферу технологій, що ускладнює процес комерціалізації інновацій та впровадження передових розробок у практичну діяльність.

Не менш важливими є інституційні та кадрові обмеження, зокрема дефіцит висококваліфікованих кадрів, недостатній рівень управлінських компетенцій у сфері інноваційного менеджменту, а також обмежений доступ до інформації про сучасні технологічні рішення та ринкові тренди. У сукупності зазначені фактори формують асиметрію можливостей між МСП та великими підприємствами щодо впровадження інновацій.

Зважаючи на визначені обмеження актуалізується необхідність формування комплексних та спеціалізованих механізмів стимулювання інноваційної активності у секторі МСП (табл. 2).

Таблиця 2

Механізми стимулювання інноваційної активності у секторі МСП

Група механізмів	Інструменти стимулювання	Сутність та зміст	Очікуваний вплив на МСП	Бар'єри, що усуваються
Фінансові механізми	Державні програми підтримки; грантове фінансування; пільгове кредитування; венчурний капітал	Забезпечення доступу МСП до фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проєктів	Активізація інноваційної діяльності; зростання інвестиційної активності; підвищення технологічного рівня	Дефіцит фінансових ресурсів; високі інвестиційні ризики
Податкові стимули	Податкові пільги; інвестиційні податкові кредити; прискорена амортизація	Зниження податкового навантаження на інноваційно активні підприємства	Підвищення зацікавленості у впровадженні інновацій; стимулювання модернізації виробництва	Високі витрати на інновації; низька рентабельність інноваційних проєктів
Інституційні механізми	Формування інноваційної інфраструктури (технопарки, бізнес-інкубатори, кластери); публічно-приватне партнерство	Створення сприятливого інституційного середовища для розвитку інновацій	Полегшення доступу до технологій, знань та партнерств; прискорення комерціалізації інновацій	Обмежений доступ до інноваційної інфраструктури; слабка інтеграція науки і бізнесу
Організаційно-економічні механізми	Розвиток кластерів; кооперація між МСП, наукою та великим бізнесом; мережеві форми взаємодії	Поглиблення взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності	Підвищення ефективності інноваційних процесів; доступ до нових ринків і ресурсів	Інформаційна ізольованість; обмеженість партнерських зв'язків
Цифрові механізми	Цифрові платформи; онлайн-інструменти трансферу технологій; цифрові екосистеми	Використання цифрових рішень для підтримки інноваційної діяльності	Прискорення обміну інформацією; зниження транзакційних витрат; формування нових бізнес-моделей	Обмежений доступ до інформації; низький рівень цифровізації
Кадрово-освітні механізми	Підвищення кваліфікації персоналу; навчальні програми; розвиток інноваційної культури	Формування компетенцій у сфері інноваційного менеджменту та технологій	Підвищення спроможності до впровадження інновацій; розвиток людського капіталу	Дефіцит кваліфікованих кадрів; низький рівень інноваційної культури

Джерело: авторська розробка

Як ми бачимо з таблиці 2, йдеться про поєднання фінансових, інституційних та організаційно-економічних інструментів, спрямованих на зниження бар'єрів інноваційного розвитку. До таких механізмів доцільно віднести державні програми підтримки інновацій, податкові стимули, грантове фінансування, розвиток публічно-приватного партнерства, а також створення ефективної інноваційної інфраструктури. Крім того, важливим напрямом є стимулювання кооперації між МСП, науковими установами та великим бізнесом у межах інноваційних екосистем і кластерів, що дозволяє забезпечити доступ до знань, технологій та фінансових ресурсів. Значну роль відіграє також розвиток цифрових платформ, які спрощують доступ до інноваційних рішень, сприяють обміну досвідом і формуванню нових бізнес-моделей.

Таким чином, поєднання високої адаптивності МСП із цілеспрямованою державною та інституційною підтримкою створить передумови для їх трансформації у драйвер інноваційного та сталого розвитку економіки у напрямі впровадження екологічно та соціально орієнтованих інновацій.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

МСП мають потужну роль в забезпеченні економічного зростання, зайнятості населення та інноваційного розвитку національних економік. Водночас їх діяльність супроводжується значним екологічним впливом, що зумовлює необхідність переходу до моделей сталого розвитку на основі впровадження екологічно та соціально орієнтованих інновацій. Екологічно та соціально орієнтовані інновації мають комплексний характер та охоплюють не лише технологічні, а й організаційні, управлінські та маркетингові зміни, спрямовані на підвищення ресурсоефективності, зниження екологічних ризиків та формування нових конкурентних переваг підприємств. МСП мають значний потенціал до впровадження таких інновацій завдяки своїй гнучкості та адаптивності, проте цей потенціал обмежується низкою системних бар'єрів, зокрема фінансових, технологічних та інституційних. Ефективне впровадження інновацій у секторі МСП можливе лише за умов формування комплексної системи стимулювання, яка поєднує фінансові, податкові, інституційні, організаційно-економічні, цифрові та кадрові механізми. Особливого значення набуває розвиток інноваційної інфраструктури, підтримка кластерних ініціатив та інтеграція МСП у інноваційні екосистеми. Отже, впровадження екологічно та соціально орієнтованих інновацій виступає ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності МСП, забезпечення їх довгострокової стійкості та формування передумов для переходу економіки до моделі сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Percival C. The Role of SMEs in the Global Economy: 17 Key Facts. *CJPI*. 2025. URL: <https://www.cjpi.com/insights/the-role-of-smes-in-the-global-economy-17-key-facts>
2. Калініченко Д. Ю. Екологічні інновації у відтворювальному процесі: сутнісно-змістовна характеристика, виклики воєнного часу та повоєнного відновлення. *Агроевіт*. 2024. Вип. 9. С. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.9.103>
3. Власенко Т. А., Ши Сяосі. Екологічні інновації в контексті становлення концепції сталого розвитку. *Проблеми економіки*. 2025. № 1. С. 19–25. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-19-25>
4. Oduro S. Eco-innovation and SMEs' sustainable performance: a meta-analysis. *European Journal of Innovation Management*. 2024. Vol. 27. P. 248–279. DOI: <https://doi.org/10.1108/EJIM-11-2023-0961>
5. Sikandar H., Kohar U. H. A., Sanda G. et al. Eco-innovation in Small and Medium Enterprises (SMEs): a Systematic Literature Review. *Journal of the Knowledge Economy*. 2024. Vol. 15(2). P. 5841–5863. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01367-w>
6. Han M. S., Chen W. Determinants of eco-innovation adoption of small and medium enterprises: An empirical analysis in Myanmar. *Technological Forecasting and Social Change*. 2021. Vol. 173. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121146>
7. SMEs and entrepreneurship. *OECD iLibrary*. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/en/topics/smes-and-entrepreneurship.html>
8. The power of small: unlocking the potential of SMES. *International Labour Organization*. 2019. URL: <https://webapps.ilo.org/infostories/en-GB/Stories/Employment/SMEs.html>

9. OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2019. OECD Publishing, Paris, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1787/34907e9c-en>
10. SME Policy Index: Eastern Partner Countries: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe. OECD Publishing, Paris, 2015. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264246249-en>
11. Yan Y., Chen Y., Miao J. Eco-innovation in SMEs: a scientometric review. *Environ Sci Pollut Res*. 2022. Vol. 29. P. 48105–48125. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11356-022-20657-5>
12. OECD Better Policies to Support Eco-innovation. OECD Studies on Environmental Innovation. OECD Publishing, Paris, 2011. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264096684-en>

REFERENCES:

1. Percival, C. (2025). The role of SMEs in the global economy: 17 key facts. *CJPI*. <https://www.cjpi.com/insights/the-role-of-smes-in-the-global-economy-17-key-facts>
2. Kalinichenko, D. Yu. (2024). Ekolohichni innovatsii u vidtvoriuvalnomu protsesi: sutnisno-zmistovna kharakterystyka, vyklyky voiennoho chasu ta povoiennoho vidnovlennia [Ecological innovations in the reproductive process: essential and substantial characteristics, challenges of wartime and post-war recovery]. *Ahrosvit*, (9), 103–109. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.9.103>
3. Vlasenko, T. A., & Shi, Xiaoxi. (2025). Ekolohichni innovatsii v konteksti stanovlennia kontseptsii staloho rozvytku [Environmental innovations in the context of the formation of the sustainable development concept]. *The Problems of Economy*, (1), 19–25. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-19-25>
4. Oduro, S. (2024). Eco-innovation and SMEs' sustainable performance: a meta-analysis. *European Journal of Innovation Management*, 27, 248–279. <https://doi.org/10.1108/EJIM-11-2023-0961>
5. Sikandar, H., Kohar, U. H. A., Sanda, G., Salman, A., Cilan, T., Shabbir, M. S., & Ramos-Meza, C. S. (2024). Eco-innovation in Small and Medium Enterprises (SMEs): a systematic literature review. *Journal of the Knowledge Economy*, 15(2), 5841–5863. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01367-w>
6. Han, M. S., & Chen, W. (2021). Determinants of eco-innovation adoption of small and medium enterprises: An empirical analysis in Myanmar. *Technological Forecasting and Social Change*, 173, Article 121146. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121146>
7. OECD iLibrary. (n.d.). *SMEs and entrepreneurship*. <https://www.oecd-ilibrary.org/en/topics/smes-and-entrepreneurship.html>
8. International Labour Organization. (2019). *The power of small: unlocking the potential of SMEs*. <https://webapps.ilo.org/infostories/en-GB/Stories/Employment/SMEs.html>
9. OECD. (2019). *OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2019*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/34907e9c-en>
10. OECD. (2015). *SME Policy Index: Eastern Partner Countries: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe*. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264246249-en>
11. Yan, Y., Chen, Y., & Miao, J. (2022). Eco-innovation in SMEs: a scientometric review. *Environmental Science and Pollution Research*, 29, 48105–48125. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-20657-5>
12. OECD. (2011). *Better policies to support eco-innovation*. OECD Studies on Environmental Innovation. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264096684-en>

IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN THE ACTIVITIES OF SOCIALLY AND ENVIRONMENTALLY RESPONSIBLE SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES

MYKOLENKO Inna, YALOVEGA Denys
Poltava State Agrarian University

The article examines the implementation of innovations in the activities of socially and environmentally responsible small and medium-sized enterprises (SMEs) amid global economic transformation and rising requirements for sustainable development. The relevance of the research topic is confirmed by the growing role of SMEs as powerful drivers of economic development, ensuring a significant share of employment, value-added creation, and a competitive environment, while also exerting a considerable impact on the environment. The study aims to substantiate the theoretical and methodological foundations and to develop practical recommendations for implementing innovations in the activities of socially and environmentally responsible SMEs.

The article examines contemporary approaches to the interpretation of environmentally oriented innovations, particularly within the framework of the sustainable development concept and international organizations' approaches, which integrate environmental, social, and economic components into enterprise management systems. The approaches to classifying environmental and socially oriented innovations are general, encompassing product, process, marketing, and organizational changes. It is substantiated that implementing innovations in SME activities increases resource efficiency, reduces negative environmental impact, optimizes production processes, and creates sustainable competitive advantages. The key characteristics of environmental innovations are systematized, and their impact on enterprise economic, social, and environmental performance indicators is determined. It is revealed that, despite the high innovation potential of SMEs, which is enabled by their flexibility and adaptability, there are a number of systemic barriers, including limited financial resources, insufficient technological development, weak integration into innovation infrastructure, and a shortage of qualified personnel. The study of SME functioning features has enabled the identification of an asymmetry in opportunities for innovation implementation compared to large enterprises. The necessity of forming

---

comprehensive mechanisms to stimulate innovation activity in the SME sector is substantiated, including financial, tax, institutional, organizational-economic, digital, and educational instruments. The effective combination of these mechanisms will intensify innovation activity, increase the investment attractiveness of SMEs, and ensure their integration into modern innovation ecosystems.

Keywords: SMEs, environmental innovations, environmentally oriented innovations, social responsibility, sustainable development, innovation activity, competitiveness.